

MICHAL VIEWEGH

ANDĚLÉ

VŠEDNÍHO DNE

Předloha stejnojmenného filmu ALICE NELLIS

DRUHÉ MĚSTO

A rectangular sign with a double black border. Inside the sign, the text "DRUHÉ MĚSTO" is written in a bold, black, sans-serif font. A black ink splatter graphic is positioned below the text, centered under the word "MĚSTO".

MICHAL VIEWEGH

ANDĚLÉ VŠEDNÍHO DNE

MICHAL VIEWEGH

ANDĚLÉ
VŠEDNÍHO DNE

druhé město / Brno 2014

© Michal Viewegh, 2007, 2014

© Druhé město – Martin Reiner, 2014

ISBN 978-80-7227-677-6

PODĚKOVÁNÍ

*Michalu Horáčkovi
za inspirativní informace o andělech*

*MUDr. Ivě Plaché
za konzultaci z rentgenologie*

*MUDr. Jindřišce Šedové a MUDr. Leoši Šedovi
za konzultaci ze stomatologie*

Úterý 5. září 2006

1 / JOFANIEL

Řeknu to rovnou: většina našich misí končí nezdařením. Ten včerejší zážitek ze severozápadní Číny byl skoro *demotivující*. A to už vůbec nemluvíme o tom, že na jiných místech téhle neslitovné planety umírají miliony lidí jaksi *bez nás...* Nemůžeme být všude, říkává Hachamel. Občas mě napadá, kdo vybírá onu hrstku šťastlivců, kteří se v posledních chvílích života mohou těšit z naší náklonnosti? Skutečně Bůh? Nebo výběrová komise při OSN? Cha! Naše drobné andělské laskavosti mi zkrátka připadají poněkud náhodné. Chybí v tom jakýkoli *system*. Náhoda je způsob, jakým Bůh anonymně vykonává zázraky, zopakuje mi vždy Hachamel. Veškeré vyptávání odmítá. Naším posláním prý není klást otázky, ale dávat alespoň trochu uspokojivé odpovědi. Jsme jenom poslové. Kurýři lásky. Existuje ovšem uspokojivá odpověď pro třináctiletou dívku umírající na rakovinu? Tchou-tchung. Bolesti hlavy. Umírala sama – dá-li se to tak říci i v případě devítilůžkového nemocničního pokoje v Kašgaru. Rodiče navzdory všem našim chabým pokusům nepřijeli. Nutit je nemůžeme. Snad kdyby

to byl chlapec... Než vydechla naposledy, cosi slabě volala. Nikdo jsme jí nerozuměli. Hachamel plakal.

Dneska pro změnu střední Evropa. Doufejme, že Hachamelovi změna klimatu prospěje. Bere si všechna ta úmrtí příliš osobně. Nejtěžší možná forma idealismu, řekl bych. A přitom tolik čte. Nechápu to: buď autoři těch románů nepíší o životě pravdu, nebo si je Hachamel vykládá špatně.

„Takže,“ oznamuje nám, „Karel. Instruktor autoškoly.“

Odmlčí se. Sedíme na ochranném pletivu Nuselského mostu a vycházející slunce se nám opírá do tváří. Kdyby nás řidiči projíždějících aut mohli spatřit, záchranka by za chvíli vyjížděla ke čtyřem sebevrahům. Podívám se dolů: ohyb železniční tratě, střešní okna, vikýře, dvorky, satelitní antény, rohové řeznictví s červenými markýzami. Billboard s reklamou na pivo. Jedenadvacáté století se mi nelíbí. Ploché obrazovky a pavlače... Třeba osmnácté mi připadá stylově mnohem čistší.

„Padesát dva let,“ říká Hachamel.

Ilmuth nešťastně vzdychne. Tohle je její úplně první akce. K určitým pikantním částem lidské zkušenosti máme bohužel odepřen přístup, ale i tak mi připadá, že její mládí a nevinnost mě přece jen přibližují k pochopení slova *chlipnost*. Tuhle myšlenku si samozřejmě nechám pro sebe.

„No, padesát dva je každopádně lepší než třináct,“ prohodím.

Hachamel mou poznámku ignoruje. Napomíná mě až ve chvíli, kdy mé rouhačství překročí kritickou hranici.

„Žena Marie, učitelka. Syn Filip, spolumajitel autosalonu. Karel a Marie spolu žijí sedmadvacet let, takže všichni chápeme, o co jde.“

Nith-Haiah a já přikývneme. Ilmuth zrudne.

„Nebo si to aspoň zkusíme představit,“ usmívá se shovívavě Hachamel.

Už z něj opět čiší odhodlání – jako kdyby milionkrát neprohrál.

„Největší dosavadní milníky Karlova života tvoří Škoda 1000 MB, Škoda 120, Škoda Favorit, Škoda Felicie a Škoda Fabie,“ vypočítává skoro rozverně, s pohledem na Ilmuth. „Nový model Fabie je ohlášen na příští rok a Karel jej očekává s napětím, které dokonce i jemu samotnému připadá dětinské.“

„Ale už se v něm nesveze,“ konstatuji.

„Cynický jako chirurg z M.A.S.H.,“ promluví Nith-Haiah, který si v poslední době oblíbil televizi.

Nemohu se zbavit dojmu, že oba staří pánové s Ilmuth tak trochu flirtují. Nith-Haiah je jen o půl století mladší než Hachamel. Když žertuje, jeho tvář zůstává vážná, pouze nepatrně zdvihne prošedivělé obočí.

„Proč tu kvůli jednomu učiteli autoškoly musíme být čtyři?“ ptám se.

„Slyšel jsi někdy o práci v týmu?“ odpoví Hachamel. „Jsme tým.“

„Mordparta.“

Hachamel mě napomene pohledem.

„A navíc je tu ještě pan Zdeněk,“ informuje mě Nith-Haiah.

Nevěřím svým uším.

„Myslel jsem, že sebevrahy neděláme?“

Ilmuth vyděšeně zamrká.

„Ale *děláme*,“ Hachamel se zatváří nesouhlasně, „jeho matku...“

„Ach tak,“ ušklíbnu se. „A to musíme mít poradu zrovna na místě činu? Musíme se pořád scházet na mostech?“

Někdy jsem protivný i sám sobě, ale nemůžu si pomoci. Mám všeho dost.

„Slyšels někdy slovo konspirace?“ říká Nith-Haiah a podívá se na Ilmuth. Kolem očí má stovky vrásek.

„Konspirace nám nijak zvlášť nepomůže. A tomu Karlovi už vůbec ne. Dozvídat se o těch lidech včas — to by nám pomohlo! *Včas*,“ opakuji a rukou ukážu na digitální hodiny na konci mostu, „a ne dvanáct hodin před smrtí!“

Nith-Haiah na hodiny upřeně pohlédne. Hluk pro-

jíždějících aut v jediném okamžiku zmizí a celé Nuselské údolí se ponoří do ticha. Je to jasné: dědek se před Ilmuth předvádí. Auta ve všech šesti pruzích nehybně stojí, jejich osádky se ani nepohnou. Ilmuth žasne. V jejím obličejí je něco, kvůli čemu i cynik jako já musí věřit v Boha.

„Pust’ prosím ty hodiny, než si někdo něčeho všimne,“ žádá netrpělivě Hachamel.

Ještě ani nedokončí větu a vozy už zase sviští – teprve díky předchozímu tichu pochopím, jak obrovský hluk vydávají.

„Rozumějte, šéfe, já samozřejmě nezpochybňuju, že On má svý důvody a tak dále. Chápu, že Jeho záměry jsou nevyzpytatelný – jenom si stěžuju na podmínky svý práce. Při vší úctě: slyšel On někdy slovo *logistika*?“

Uvědomím si, že křičím. Hachamel neodpovídá. Ilmuth nás podezíravě pozoruje.

„Dejte mi aspoň měsíc – a předvedu vám hotový zázraky!“

Hachamel mlčí. Takhle je to vždycky.

„Nebo aspoň tejdén,“ vzdychnu.

„Jsme jenom poslové. Nic míň, nic víc,“ zopakuje mi Hachamel po tisíci.

„Zaměstnanci DHL si taky nestěžují, že mají na Vánoce moc práce,“ podpoří ho Nith-Haiah. „Prostě všechny zásilky doručí a nemudrují o tom.“

„Když už mluvíme o kurýrech,“ říká Nith-Haiahovi Hachamel a v jeho unavených očích zajiskří, „prohlédni si támhle toho...“

Všichni se podíváme dolů na mladíka na motorce.

„Odpoledne musíš znát všechno co on.“

Takže posledním Karlovým jídlem bude pizza.

2/ ESTER

Nebe nad Havlíčkovými sady – Ester ovšem odjakživa používá název Grébovka – je téměř bez mráčku a ranní vzduch je celkem teplý, takže snídá venku. Co kdyby se naděje ukrývala třeba v korunách stromů v protější stráni? ušklíbne se. Situace je vážná, nikoli beznadějná. Důraz je třeba klást na tíži, ne na beznaděj. Podobných pouček má plnou hlavu. Co mohu od života ještě očekávat? Chybně položená otázka. Ne my od života, ale život od nás ještě cosi očekává! OK. Trocha ranního slunce jí každopádně neuškodí, říká si. Byt je orientován na severovýchod a navečer, když přichází z nemocnice, je terasa dávno v hlubokém stínu. Označení *terasa* je jeden z plodů nekritické euforie, v níž se Tomáš nacházel v době stěhování – Ester bylo od začátku jasné, že jde pouze o větší balkon. Několika zakrslým jehličnanům, které tenkrát zakoupili v OBI, nedostatek slunečního světla nevadí, ale popínavým růžím a trsům levandulí v keramických nádobách se tu příliš nedaří. Ester se těch drobných fialových kvítků dotýká až příliš často: zamyšleně je mne mezi prsty

a pak si k prstům přivoní. Někdy to dělá nevědomky – i proto jsou levandule tak prořídle. V létě snídala jen v noční košili a Tomášově tmavomodrém županu velikosti XXL, ale teď v září už se kompletně obléká a ještě se pak celá zahalí do vlněného plédu. Dneska má na sobě olivově zelenou sukni s velkými kapsami a o odstín tmavší rozpínací svetr, pod nímž se skrývá přiléhavé bílé tričko. Má spoustu času, nejde do práce, a tak si usmažila vajíčka. Chutnají zcela mimořádně – Ester si uvědomí, že jsou to její první vajíčka po více než půlroce. Usrkává kávu a prohlíží si papír se seznamem úkolů, kvůli nimž si na dnešek vzala neplacené volno (žádná dovolená už jí pochopitelně nezbývá). Odřenou špičkou jazyka proti své vůli opakovaně zkoumá zlomený zub. Podobným dnům, kdy se jí nakupilo příliš mnoho nejružnějších otravných povinností, říkávala vždy *ztracené*, ale od Tomášovy smrti se i k takovým dnům snaží přistupovat pozitivně. Carpe diem. Užívej dne. Jaké jiné poučení plyne z předčasné smrti bližního? Někdy si představuje, že zemřela i ona. Spolu s ním. Minulé dva měsíce jsou tudíž velkorysý dar. Každý nový den je něco jako bonus... V rámci objektivitu musí uznat, že *vdovství* (příšerné slovo!) je v jistém omezeném smyslu i obohacující. Ovdovět je podobné jako cestovat sám: ve více lidech je to mnohem jednodušší, méně nápadné a především

zábavnější, ale osamělý cestovatel se zase lépe soustředí, víc si všimá, jeho zážitky jsou hlubší... Přesně tak si připadá: jako osamělý cestovatel. Jako kdyby jí osud chtěl poskytnout alespoň dílčí kompenzaci. Ester pozoruje nepravidelný černobílý vzor kamenné dlažby pod balkonem a kovové mřížky odtokových kanálů a potom si přitáhne noviny, pro které se před dvaceti minutami přinutila dojit do schránky. Novopečený premiér se přirovnal k prvním člověku na Měsíci. Kardinál Vlk zesměšňuje křesťanství. Jedovatý rejnok zabil známého milovníka zvířat. Dokumentární snímek *The Falling Man* – o muži padajícím z World Trade Center... Většinou není schopna přečíst víc než titulek. Jediné, co cítí, je odtažitost. Lhostejnost. Ženy v burkách se znovu učí zpívat. Tenhle krátký článek si výjimečně přečte celý: za Talibanu se v Afghánistánu zpívat nesmělo, tak se teď ženy učí. McDonald's myslí na ježky. Ester má znovu pocit, že celý svět zešilel. Moto dne od Woodyho Allena: Chcete-li pobavit Pána Boha, seznamte ho se svými plány do budoucna. To tedy sedí. Smrtných nehod výrazně ubylo. Neřekla bych, zasměje se hořce Ester. Každý druhý člověk trpí nedostatkem klidu. Příliš ticha může rušit. I o tom ví své. Jak to chodí v porodnici v Podolí aneb Třináct dětí denně. Tenhle článek samozřejmě úplně přeskočí. Nechte si trhat zuby robotickým zubařem. Ester noviny

odloží. Venku pod balkonem postává starší paní se psem na samonavíjecím vodítku. Vdova? napadne okamžitě Ester. Občas si s Tomášem vzájemně popisovali své pacienty a společně se jim smáli. Teď o lidech pouze zachmuřeně přemýšlí. Ten dnešní zubař bude příšerný zážitek, říká si s pohledem upřeným na papír. O té návštěvě z hospicu ani nemluvě. Náhle se dusí. Zalapá po dechu. Tohle bohužel přetrvá. Ale na poslední kondiční jízdu se vlastně docela těší.

3/ HACHAMEL

Karla a Marii vzbudí v půl sedmé červený elektronický budík. Marie několikrát vzdychne a s námahou se na posteli posadí. Mlčky hledí na spáry v plovoucí podlaze, kterou s Karlem zakoupili se slevou v Baumaxu. Připadá jí, že se zvětšují, ale Karel ten dojem nemá. K nové podlaze, stejně jako k většině úprav prastarého nuselského bytu, chová Marie nejednoznačný vztah: má z ní radost, ale na druhé straně si uvědomuje, že zářivá novota prken nepříjemně zdůraznila omšelost nábytku. Nasouká nohy do korkových sandálů, a aniž pohlédne na Karla, odšourá se do koupelny. Cestou otevře dokořán i druhé okno (jedno je pootevřené celou noc). Ilmuth rituál lidského vstávání fascinovaně sleduje. Chápu to: ještě neztratila schopnost žasnout.

Karlovi začíná být zima. V ložnici po ránu bývá třeba i dvanáct stupňů. Jednou si dal tu práci, vstal a ukázal Marii pokojový teploměr. To už není ložnice, to je hybernace, rozčiloval se. Ale ona to druhé okno stejně otvírá dál... Kdyby opravdu chtěl, asi by se dokázal vzbouřit (nejen proti rannímu větrání),

jenže podobné myšlenky už dávno zavrhl. Někdy mu připadá, jako by Marii spolu s měsíční výplatou odevzdával i část své osobnosti. S rezignovaným, chápavým úsměvem plní i ta její přání či pokyny, které považuje za nesmyslné – s chabou nadějí, že Marii jejich absurdita nakonec dojde. Švejk manželství, napadá mě. Karel si naučeným pohybem přitáhne manželčinu peřinu. Ilmuth se rozesměje.

Karel myslí na *tu ženskou*. Zavře oči, přestože ví, že už neusne – mimo jiné mu v tom brání sílicí tlak v podbřišku. Musí počkat, až Marie uvolní koupelnu. Panebože, co tam dělá? Karel je smířen s tím, že doba, kterou ženy ráno tráví v koupelně, se s věkem prodlužuje – ale oněch čtyřicet minut, na které se jeho manželka dostala začátkem letošního školního roku, už opravdu pochopit nedokáže. Čtyřicet minut netrvá ani plastická operace obličeje. Sám před sebou předstírá jízlivost, ale ve skutečnosti ho manželčino stárnutí rozesmutňuje a dojíká.

„Víš, proč jsme tady?“ šeptám Ilmuth. „Protože jeho srdce je dosud neokoralé.“

Karlovi jako obvykle stačí v koupelně čtvrt hodinka – a to se i oholil a osprchoval.

„Dobré ráno.“

„Sprchoval ses,“ konstatuje Marie místo pozdravu.

Karel ví, že půjde a zkontroluje po něm koupelnu. Před pětadvaceti lety by ji nic podobného nenapadlo, dneska to dělá automaticky. Je třeba brát to, jak to je.

„A dokonce jsi po sobě vytřel.“

Usměje se na ni. Ohřívá mu párky, sama si do oranžové keramické misky sype kukuřičné lupínky. Na ně přijde odtučněný jogurt. Další z předem prohraných pokusů o dietu, pomyslí si Karel. Televize je jako každé ráno zapnutá.

„Večer udělám ptáčky,“ říká Marie. „Filip se staví na večeři.“

Kdy měli naposledy teplou večeři? přemítá Karel. No vida, aspoň k něčemu je dobré mít syna.

„Volal. Včera.“

Přítaká. Marie se tváří lhostejně, ale Karel si umí představit, jakou jí Filipův telefonát udělal radost. V duchu syna rezervovaně pochválí. V místě stolu, kde Filip léta sedával, leží objemný červený šanon s přípravami a štos sešitů; vrchol pyramidy tvoří stará magnetofonová kazeta. *Karel Hynek Mácha, Máj*, přečte si Karel na poškrábaném obalu.

„No já jenom abys přišel včas.“

„Přijdu.“

„V pět.“

Karel přikývne. Marie vzdychne.

„Když se poznali, domnívala se, že Karel patří k mužům, kteří takzvaně váží slova,“ vysvětlují Ilmuth.